

GENÇLİK VE SİVİL TOPLUM*

Ata KAFADAR†

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, gençlik, katılım

Key Words: Non Governmental Organizations, youth, participation

GİRİŞ

Demokratik toplumların vazgeçilmez itici gücü olan sivil toplum kuruluşlarının kamuoyu yaratmak ve gündem belirlemek gibi işlevleri dışında geleceğin yöneticileri olacak gençleri eğitmek-yönlendirmek gibi vazgeçilmez işlevleri de vardır. Genelde kariyer kaygısı içinde olan ve dersleri dışında fazla meşgale sahibi olmayan gençlerin toplumdaki yerlerini, sorunlarını, çözüm yollarını ve potansiyel güçlerini anlaması bakımından muhakkak ki sivil toplum kuruluşlarına iş düşmektedir. Buradaki temel problem ise birçok gencin sivil toplum kuruluşları hakkında yeterli bilgisi olmaması veya bu kuruluşların kendisine katabilecekleri hakkında kuşkucu olmasıdır. Oysa tamamen gençlik üzerine kurulu STK'larda görev alan veya gençlik üzerine yeterince eğilen STK'larda bulunan gençler yaşlılarıyla tanışma imkanı elde etmekte, aktif bir birey olmanın anlamını kavramakta ve içinde bulunduğu STK'nın imkanları ve iletişim ağı çerçevesinde yurt dışına giderek yahut buralardan misafir kabul ederek farklı kültürlerle tanışma imkanı elde etmektedir. Bu bağlamda şu açıktır ki sivil toplum kuruluşlarını gençler için çekici hale getirmenin yolları ve gençlerin ilgisine yeterince mazhar olduğunda bahsi geçen sivil toplum kuruluşlarının gençlere spesifik anlamda neler katabileceği konusuna üzerine ciddi biçimde eğilmek gerekir. Görülecektir ki gençlerin doğrudan kariyerine etki edecek fırsatlar yaratmak mümkün olduğu gibi demokratik toplumun değerlerini daha iyi anlamış, kültürlü ve açık fikirli gençler yaratmaya kadar varan geniş bir spektrum sivil toplum kuruluşlarının önünde uzanmaktadır.

* Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir'de düzenlenen 'Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi' nde bildiri olarak sunulmuştur

† Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Öğrencisi... Troya Gençlik Kulübü Derneği Genel Başkan Yardımcısı... atakafadar@gmail.com

1-)KISACA SİVİL TOPLUM VE DEMOKRASİ

Sivil toplum dar anlamıyla genellikle "askeri olmayanı" belirtmek için kullanılır. Oysa kavramı böylece daraltmak hoş değildir zira kavram esnek bir haldedir ve hatta neredeyse muğlak hale gelmiştir.Latince kökenli olan "civil" kelimesi vatandaşlara göre olan, bir şehirde yaşayanlara göre olan, kırsal yaşama ilişkin olmayan, askeri yada dini olmayan, medeni, uygar, kibar gibi farklı anlamları kapsayacak biçimde kullanılmaktadır. Kavramın yanına toplum kelimesinin eklenmesi ve "sivil toplum" haline gelmesi ise görece daha yeni olaylar ışığında gerçekleşmiştir. Bu haliyle kavram toplumsal "yaşam biçimi"ni de ifade etmektedir. (Aslan, 2010:2-3)

Devletin resmi kurumlarından ve askeriyeden bağımsız olan sivil toplum kuruluşlarını belirleyen diğer şeylerden bir tanesi de iktidarı ele geçirme hevesi olmadan devlet politikalarını kendi istekleri ve çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmasıdır. Ayrıca günümüzdeki yaygın düşünce sivil toplum kuruluşlarının "ekonomik" anlamları da içermediğidir. (Aslan, 2010: 4) Sivil toplum kuruluşları bu özellikleri ile ekonomik güce sahip burjuva sınıfı ve bürokratik elitlerin dışında kalan kesimlerin de belirli amaçlar doğrultusunda organize olmasını sağlar ve bir güç odağı haline gelip devlet başkanını tekil gücünü bölmesi ile demokrasinin vazgeçilmez parçalarından biri haline gelir. Sivil toplum örgütlerinin bu denli ön plana çıkması ise özellikle Doğu Avrupa'daki komünist rejimden çıkan ülkelerde demokrasinin yerleşmesine olan faydalarının görülmesidir.(Polonya- Yardımlaşma Hareketi). (Aslan 2010: 6) Ancak elbette ki sivil toplumun varlığı demokrasinin mutlak göstergesi olmaktan uzaktır zira otoriter görüşleri taşıyan kişilerin de bir araya gelip STK oluşturması mümkün olduğu gibi modern devletler de bir taraftan insanların kendi özgürlüklerini korumasına müsaade ederken diğer taraftan despotizm potansiyelini de içinde barındırabilmektedir.(Aslan, 2010: 10)

2-) GENÇLERİN STK'LARA KATILIMI VE STK'LARIN YARARLARI

Ülkemizde STK'lar ve gençlik eksenindeki en büyük problem gönüllülük esasına dayanan STK faaliyetlerine karşı gençlerin ilgisizliğidir. İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi'nin 15-24 yaş arası 1014 kişi ile yaptığı ankete göre bu gençlerin yalnızca %13,8'i bir STK'ya üye olduğunu söylemiştir. Bu düşük oranın yanında enteresandır ki ankete katılan gençlerin yarısı bir STK'ya üye olmayı düşündüğünü belirtmiştir. (Gençlik Çalışmaları Birimi, 2006: 2-3) Bu da bize göstermektedir ki STK'lar gönüllü sayılarını arttırmaya çalışırken gençler de aslında kendilerine uygun STK'ları bulma derindedir. Sıkıntı bu iki eleman arasındaki köprünün kurulması sürecinde gerçekleşmektedir. Yine aynı araştırmaya göre bir STK'ya üye olan gençler ile üye olmak isteyenler arasında farkın en az olduğu STK çeşidi öğrenci kulüpleridir. Yani gençler belirli bir sosyal hiyerarşinin olduğu ve yaş ortalamasının yüksek olduğu kulüplerdense kendi yaşlıları ile birlikte kararlar alıp uygulayabileceği yapılara katılma eğilimindedir.

Enteresan bir veri de STK üye gençlerin ailelerinin eğitim seviyesinin üye olmayan gençlerinkine oranla daha yüksek olmasıdır. (Gençlik Çalışmaları Birimi, 2006: 3) Bu durum bize STK'ların sadece toplumun üst tabakasını kapsaması gibi vahim bir sonucu işaret ederken aynı zamanda özellikle de düşük eğitimli ebeveynlere sahip gençlerin aile içerisinde pek de sözünü geçiremediğini göstermektedir.UNDP'nin 2008 yılında yayınladığı İnsani Gelişme Raporu'na göre "Türkiye'de genç kuşaklar, erken çocukluk döneminde özerk ve öz güvenli bir kişilik geliştirmek bakımından ailelerinde veya en yakın sosyal çevrelerinde uygun bir ortam bulamıyorlar... Gençliğin Durumu Araştırması'nagöre gençlerin hangi televizyon kanalının seyredeceği veya ailece nasıl/neyle zaman

geçirileceği gibi gündelik konularda bile kararlara katılım düzeyi düşük: sırasıyla %55 ve %52." (İnsani Gelişme Raporu, 2008: 78)

Hali hazırda verdiğimiz bilgilerin yanında STK'ların da neden cezbedici olduğu, gençlere neler kattığı veya katabileceği üzerinde durmak gerekir. En başta hiç şüphesiz ki bir STK'ya üye olmak ve hatta onun yönetiminde söz sahibi olmak gençlerin bağımsız karar alma yetenek ve cesaretlerini arttırır. Kendilerini ilgilendiren konularda gençler bizzat seslerini yükselterek toplumu yönlendirme misyonunu edinirler. İkinci olarak STK'larda görev almak gençlerin sorumluluk sahibi olmaları açısından son derece faydalıdır. Bir göreve talip olmanın ve onun için yarışmanın heyecanını tadacak gençler ilgili göreve seçildikleri zaman da onu layığıyla yerine getirebilmek adına bir heyecan içerisine girecek ve sorumluluk almanın ne demek olduğunu anlayacaklardır. Ayrıca bu sorumluluğun sonucunda başarılı işler yapıp iyi geri dönüşler aldıkları takdirde özgüvenleri son derece artacaktır.

İkinci olarak yazının başında da belirttiğim gibi STK'lar demokrasinin gelişmesi ve yerleşmesi sürecinde ciddi bir itici güçtür. Zira araştırmalar göstermektedir ki gençler arasında STK'lara duyulan güven TBMM'ye duyulan güvenden yüksek çıkmıştır. (Gençlik Çalışmaları Birimi, 2006: 8) Bu da gençlerin temsili demokrasi kurumu olan parlamento ile katılımcı demokrasi ürünü olan STK'lar arasında ayrımı bildiğini (Gençlik Çalışmaları Birimi, 2006: 8) ve bireysel katılım ile aktif vatandaşlık sağlayan bu katılımcı demokrasi kurumlarını daha çok desteklediğini gösterir. Gençler, yoğun siyasi bürokrasinin çarkına sıkışmış vekillerdense kendi sorunları hakkında kendileri çözümler geliştirerek daha başarılı olabileceklerine inanmışlardır. Ayrıca STK içerisindeki pozisyonlar ile ilgili yapılacak seçimlerle gençler model anlamda da olsa demokrasiyi hissedecek ve ilerideki potansiyel temsili demokrasi süreçleri için tecrübe edinmiş olacaklardır.

Bu anlamda son olarak söylenmesi gereken şeyler STK'ların gençliğe sağladığı sosyalleşme olanaklarıdır. Okul çevresinin, mahalle ve akraba çevresinin yanında STK'ya üye gençler buralarda da sosyalleşme ve yeni insanlar tanıyarak çevrelerini genişletme şansına sahip olur. Ayrıca burada bahsettiğim şey diğer STK üyeleri ile kaynaşmanın dışında yurtdışından gelen misafirlerle de kaynaşmak ve yeni arkadaşlıklar kurmaktır. Özellikle gençlik STK'ları, yapacakları projeleri Ulusal Ajans'a sunmak suretiyle yurtdışından gelen STK'ların katılımıyla uluslararası organizasyonlar gerçekleştirebilmektedirler. Tabi ki aynı şekilde bu tarz projelere katılarak ülkemizdeki gençler de yurtdışına çıkarak henüz daha öğrenciyken yurt dışı deneyimi elde etmekte ve farklı kültürleri tanımaktadır.

3-) GENÇLİK STK'LARINI DAHA İŞLEVSEL KILACAK ÖNERİLER

Gençlerin STK'lara katılımın düşük olması en büyük sorun olarak görünürken öte yandan STK'ların yukarıda bahsettiğim işlevlerini yerine getirirken de karşılaştığı bir çok sorun vardır:

A-) *Gençlerin STK'lara katılımı*: Gençlerin STK'lara katılımında temel sorun bağımsız karar almaktan uzak olmaları ve bir çoğunun gerekli vakti bulamamaktan şikayetçi olmasıdır. Önceki bölümlerde bahsettiğim gibi ülkemizde STK üyesi olan gençlerin kahir ekseriyetinin ailesi iyi eğitilidir. Ebeveynleri üst düzey eğitim almamış gençlerin de sivil toplum aktivitelerine katılması için STK temsilcilerinin yalnız gençleri değil ailelerini de ikna etmeye çabalaması gerekmektedir. Ayrıca gençlerin en verimli ve enerjik olduğu lise-üniversite dönemlerinde eğitim sistemi de onların STK'lara katılımını teşvik edici kararlar almalıdır. Hayatları sınavlara hazırlanmakla geçmektense gençlerin hobileri/ilgileri doğrultusunda bir STK'ya katılması şartı konabileceği gibi lise ve üniversitelerdeki öğrenci kulüplerinin daha güçlü ve özerk hale gelmesi için çalışılması da faydalı olacaktır.

B-) Maddi imkansızlıklar: Araştırmalar bize göstermektedir ki STK üyesi gençlerde üye olmayanlar gibi kafelerde veya okul kantinlerinde buluşmaktadır. (Gençlik Çalışmaları Birimi, 2006: 5) Bu durumun nedeni olarak gençlerin toplanmasını sağlayacak gerekli kamu alanları ve gençlik merkezlerinin eksikliği gösterilebilir. Gençlere bu tarz yerlerin temin edilmesi onları, kendi STK'larını kurmak ve bu doğrultuda faaliyetler içerisine girmek hususunda teşvik edecektir. Ve bu teşvik değerli bir teşvik olacaktır zira yukarıda bahsettiğim gibi gençler herhangi bir STK'ya üye olmaksızın kendi yaşlılarının daha yoğun olduğu STK'lara üye olma eğilimindedir. Ancak maalesef ki bu tarz STK'larda neredeyse herkes öğrenci olduğundan finansman konusu hep en büyük problem olarak gençlerin önüne gelmektedir. Gençlerin finansman sorununu çözmek için 3 temel yöntemi vardır: Bunlar "Erasmus+ Gençlik Programı", Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonu ve Coca Cola'nın finanse ettiği yerel projeler gerçekleştiren "Hayata Artı Gençlik Fonu" ve son olarak Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından yalnızca tescilli gençlik kuruluşlarına verilen fonlardır. (Gençlik Çalışmaları Birimi, 2006: 16) Bahsi geçen finansman imkanlarının artırılması gençlik STK'ları için hayati öneme sahiptir.

SONUÇ

Sivil Toplum Kuruluşları insanlara organize olma şansı vererek günümüz toplumunu şekillendirdiği gibi gençlerin de kişiliğini ve geleceklerini şekillendirmektedir. Her ne kadar gençlerin katılımı yetersiz olsa da STK'ların varlığı ve gençlerin bu kuruluşlara ilgisi gerilemenin aksine her geçen gün artma eğilimindedir. Özellikle çoğunluğu gençlerden oluşan ve tabir-i caizse gençler için, gençler tarafından yönetilen STK'lar toplumda ciddi bir katılımcı potansiyeli barındırmakta ve bu potansiyeli kullanabildiği ölçüde toplumu değiştirerek daha aktif, daha bilgili, çevresine ve dünyaya daha ilgili bireyler yetişmesine yardımcı olmaktadır. Başta katılım ve maddi olmak üzere çeşitli problemleri olan STK'ların bunlara yönelik çözüm arayışına girmesi ve bu bağlamda çeşitli başarılı örnekleri değerlendirmesi gerekir. Örneğin Sabancı Üniversitesi'nin desteklediği Toplumsal Duyarlılık Projeleri ile 1999'dan beri 807 proje yapılmıştır ve 42 bin insan bir şekilde bu projelere dahil olmuştur. (İnsani Gelişme Raporu, 2008: 84) Aynı şekilde devlet de illerde kurulan "Gençlik Meclisleri"nin yerel yönetişime ve demokrasiye olan katkılarını göz önüne alarak (İnsani Gelişme Raporu, 2008: 83) gençlerin sivil topluma aktif katılımlarını desteklemesi gerektiğini farketmelidir. Güçlü STK'ların gençliğin kaderini değiştireceği, o gençlerin de ülkelerini kalkındıracağı muhakkaktır.